

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته: تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت

گروه: علوم تربیتی

عنوان پایان نامه

مطالعه رابطه دو زبانه بودن دانش آموزان دوره راهنمایی

شهر کرمانشاه با مهارت‌های تفکر انتقادی آنان

دانشجو:

اسماعیل محمدی نیا

استاد راهنما:

دکتر یحیی معروفی

استاد مشاور:

دکتر بهمن زندی

مهرماه ۱۳۸۹

عَنْ مُحَمَّدٍ
عَلَى اللَّهِ

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

مرکز همدان

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته: تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت

گروه: علوم تربیتی

عنوان پایان نامه

مطالعه رابطه دو زبانه بودن دانش آموزان دوره راهنمایی شهر کرمانشاه با مهارتهای تفکر انتقادی آنان

دانشجو:

اسماعیل محمدی نیا

استاد راهنما:

دکتر یحیی معروفی

استاد مشاور:

دکتر بهمن زندی

مهرماه ۱۳۸۹

تاریخ:

شماره:

مرکز همدان

بسمه تعالی

صور تجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد آقای اسماعیل محمدی نیا

دانشجوی رشته ی تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش به شماره دانشجویی ۸۷۰۰۰۶۶۴۶

تحت عنوان «مطالعه رابطه دو زبانه بودن دانش آموزان دوره راهنمایی شهر کرمانشاه بامهارت‌های تفکر انتقادی آنان»

با حضور هیات داوران در روز پنجشنبه مورخ ۱۳۸۹/۷/۱ ساعت ۱۱ صبح در محل ساختمان دانشگاه پیام نور همدان برگزار شد و پس از بررسی، پایان نامه مذکور با نمره به عدد ۱۹ و به حروف نوزده تمام با درجه عالی مورد تایید واقع شد.

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه /موسسه	امضاء
۱	دکتر یحیی معروفی	استاد راهنما	استادیار	بوعلی سینا همدان	
۲		استاد راهنما همکار			
۳	دکتر بهمن زندی	استاد مشاور	دانشیار	پیام نور تهران	
۴	دکتر محمد رضا سرمدی	استاد داور داخلی	دانشیار	پیام نور تهران	
۵	دکتر مهران فرج اللهی	استاد داور داخلی و نماینده گروه علمی	استادیار	پیام نور تهران	
۶	دکتر عباس امینی منش	مدیر تحصیلات تکمیلی	استادیار	پیام نور همدان	

تقدیم به:

جامعه ی دانشگاهیان ایران و پژوهشگران به این امید که
گام های مؤثرتری در عرصه ی تعلیم و تربیت بردارند.

سپاسگزاری:

وظیفه ی خود می دانم که از راهنمایی های بی دریغ و تلاش های بی گیر استادان گراتقدر
آقایان دکتر معروفی استاد راهنما و دکتر بهمن زندی استاد مشاور صمیمانه سپاسگزاری کنم
و نیز خانواده عزیزم که در این مدت مرا همراهی کرده و سختی های کار را تحمل نمودند.

چکیده

هدف: هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه دوزبانه بودن دانش آموزان دوره راهنمایی شهر کرمانشاه با مهارت‌های تفکر انتقادی آنان است.

بیان مساله: زبان وسیله اساسی تبادل اندیشه‌هاست و علاوه بر آن وسیله یی است همگانی و جهانی. تمامی جامعه‌های بشری برای خود زبانی دارند و هر کس از سطح هوش عادی و بهنجار برخوردار باشد زبان مادری خود را فرا می‌گیرد و بدون تلاش آن را بکار می‌گیرد.

جامعه آماری پژوهش را تمامی دانش آموزان دوره راهنمایی شهر کرمانشاه تشکیل می‌دهد که تعداد آنان ۴۷.۱۷۷ نفر می‌باشد که از بین آنها تعداد ۳۸۱ نفر بر اساس جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان بعنوان نمونه به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده‌اند.

روش تحقیق: روش پژوهش، روش علی-مقایسه‌ای است و برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه مهارت‌های تفکر انتقادی فرم ب کالیفرنیا استفاده شده است. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخصهای آمار توصیفی و آزمون آماری T گروه‌های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

مهمترین یافته‌های پژوهش به شرح زیر است:

- ۱- بین مهارت‌های تفکر انتقادی دانش آموزان دو زبانه و یک زبانه در سطح $[t=3/12) (\alpha=0/05)$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد و مهارت تفکر انتقادی دانش آموزان دو زبانه بیش از دانش آموزان یک زبانه است. ۲- بین مهارت تحلیل تفکر انتقادی دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در سطح $[t=0/018) (\alpha=0/05)$ تفاوت معناداری وجود ندارد. ۳- بین مهارت استنباط انتقادی دانش آموزان دو زبانه و یک زبانه در سطح $[t=3/30) (\alpha=0/05)$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد و مهارت استنباط انتقادی دانش آموزان دو زبانه بیش از دانش آموزان یک زبانه است. ۴- بین مهارت استدلال قیاسی دانش آموزان دو زبانه و یک زبانه در سطح $[t=2/76) (\alpha=0/05)$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد و مهارت استدلال قیاسی دانش آموزان دو زبانه بیش از دانش آموزان یک زبانه است. ۵- بین مهارت استدلال استقرایی دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در سطح $[t=0/05) (\alpha=0/05)$ تفاوت معناداری وجود ندارد. ۶- بین مهارت ارزشیابی دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در سطح $[t=1/2) (\alpha=0/05)$ تفاوت معناداری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: دوزبانه بودن، تفکر انتقادی، مدارس راهنمایی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات تحقیق	
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مساله
۵	۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۱-۴- اهداف تحقیق
۷	۱-۵- فرضیه های تحقیق
۷	۱-۶- تعریف مفهومی و عملیاتی اصطلاحات یا متغیرهای تحقیق
فصل دوم: پیشینه ی تحقیق	
۱۱	۲-۱- مقدمه
۱۲	۲-۲- مبانی نظری
۱۳	۲-۳- ارتباط زبان و تفکر
۱۸	۲-۴- دوزبانگی و انواع آن
۱۹	۲-۵- عوامل موثر در یادگیری زبان دوم
۲۶	۲-۶- دو زبانی و آموزش در کشورهای دیگر
۲۸	۲-۷- عوامل موثر در دو زبانی
۳۳	۲-۸- وضعیت تحصیلی دانش آموزان دو زبانه
۳۳	۲-۹- ابزارهای دو زبانه کردن کودکان

- ۲-۱۰ موافقان و مخالفان دوزبانگی ----- ۳۵
- ۲-۱۱ نقش دو زبانگی در رشد شناختی عاطفی و اجتماعی ----- ۳۶
- ۲-۱۲ ارتباط تفکر انتقادی و دوزبانگی ----- ۳۷
- ۲-۱۳ مفهوم تفکر انتقادی ----- ۳۸
- ۲-۱۳-۱ تعریف تفکر انتقادی ----- ۳۹
- ۲-۱۳-۲ ویژگیهای تفکر انتقادی ----- ۴۱
- ۲-۱۳-۳ تاریخچه تفکر انتقادی ----- ۴۲
- ۲-۱۴ تفکر منطقی و تفکر انتقادی ----- ۴۵
- ۲-۱۵ نظریه های نقادی در تعلیم و تربیت ----- ۴۶
- ۲-۱۶ ابعاد و راهبردهای تفکر انتقادی ----- ۴۷
- ۲-۱۷ چهار چوبهای رشته ای تفکر انتقادی ----- ۴۸
- ۲-۱۷-۱ عناصر تفکر انتقادی ----- ۴۸
- ۲-۱۷-۲ انتقال از تجربه عینی به امور انتزاعی ----- ۵۱
- ۲-۱۷-۳ گرایش به سمت تفکر انتقادی و داشتن تفکر انتقادی ----- ۵۲
- ۲-۱۷-۴ ویژگیهای انسانهای دارای تفکر انتقادی ----- ۵۳
- ۲-۱۷-۵ ویژگی افراد فاقد تفکر انتقادی ----- ۵۳
- ۲-۱۷-۶ روشها و اصول مورد توجه متفکران انتقادی ----- ۵۴
- ۲-۱۷-۷ اهمیت تفکر انتقادی در جامعه و آموزش و پرورش ----- ۵۶

- ۵۹-۱۷-۲-۹- تفکر انتقادی و خلاقیت -----
- ۵۹-۱۷-۲-۱۰- ارتباط تفکر انتقادی و مسائل اخلاقی -----
- ۶۱-۱۷-۲-۱۱- پرورش استعداد های شاگردان برای تفکر انتزاعی -----
- ۶۱-۱۷-۲-۱۲- سازماندهی کلاس درس به منظور تشویق تفکر انتقادی -----
- ۶۲-۱۸-۲-ب- مبانی تجربی -----
- ۶۲- تحقیقات داخلی -----
- ۶۶- تحقیقات خارجی -----
- ۶۸-۱۹-۲- جمع بندی -----

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

- ۷۱-۳-۱- مقدمه -----
- ۷۲-۳-۲- روش انجام تحقیق -----
- ۷۲-۳-۳- جامعه آماری و حجم آن -----
- ۷۲-۳-۴- روش نمونه گیری و حجم نمونه -----
- ۷۳-۳-۵- روش و ابزار گردآوری اطلاعات -----
- ۷۳-۳-۶- پایایی و روایی ابزار گردآوری اطلاعات -----
- ۷۵-۳-۷- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات -----

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

- ۷۷-۴-۱- مقدمه -----
- ۷۸-۴-۲- توصیف آماری پاسخگویان -----

۳-۴- تحلیل یافته ها به تفکیک سوالات پژوهش ----- ۸۰

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵- مقدمه ----- ۸۶

۲-۵- یافته های تحقیق به تفکیک فرضیات ----- ۸۶

۳-۵- فرضیات فرعی تحقیق ----- ۸۶

۴-۵- بحث و نتیجه گیری ----- ۸۸

۵-۵- پیشنهادات تحقیق ----- ۹۰

۶-۵- محدودیتها ----- ۹۱

منابع و مأخذ ----- ۹۳

پیوست ها ----- ۹۹

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲ طبقه بندی مهارت‌های تفکر انتقادی (از انیس، ۱۹۸۷، به نقل از سیفرت، ۱۹۹۱) -----	۵۰
جدول شماره ۱-۳ حجم جامعه آماری تحقیق -----	۷۲
جدول شماره ۲-۳ حجم نمونه آماری -----	۷۳
جدول شماره ۱-۴ توزیع نمونه آماری با توجه به جنسیت و زبان -----	۷۸
جدول شماره ۲-۴ توزیع نمونه آماری بر حسب یک زبانه و دو زبانه بودن -----	۷۹
جدول شماره ۳-۴ مقایسه میانگین تفکر انتقادی دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه -----	۸۰
جدول شماره ۴-۴ مقایسه میانگین مهارت تحلیل انتقادی در دانش آموزان یک زبانه و دو زبانه -----	۸۱
جدول شماره ۵-۴ مقایسه میانگین مهارت استنباط انتقادی در دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه -----	۸۱
جدول شماره ۶-۴ مقایسه میانگین استدلال قیاسی دانش آموزان یک زبانه و دو زبانه -----	۸۳
جدول شماره ۷-۴ مقایسه استدلال استقرایی دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه -----	۸۴
جدول شماره ۸-۴ مقایسه میانگین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت ارزشیابی -----	۸۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار شماره ۱-۴ توزیع نمونه آماری با توجه به جنسیت و زبان	۷۸
نمودار شماره ۲-۴ توزیع نمونه آماری بر حسب یک زبان و دو زبان بودن	۷۹
نمودار شماره ۳-۴ مقایسه میانگین تفکر انتقادی دانش آموزان تک زبان و دو زبان	۸۰
نمودار شماره ۴-۴ مقایسه میانگین مهارت استنباط انتقادی در دانش آموزان تک زبان و دو زبان	۸۲
نمودار شماره ۵-۴ مقایسه میانگین استدلال قیاسی دانش آموزان یک زبان و دو زبان	۸۳

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

عصر حاضر عصری است که تحت عنوان عصر انفجار اطلاعات از آن نام برده می‌شود. در این دوره اطلاعات از طریق فن‌آوری‌های پیشرفته‌ای همچون اینترنت و شبکه‌های جهانی اطلاع‌رسانی به وفور یافت می‌شوند، بنابراین صرف داشتن اطلاعات نمی‌تواند مفید و کارساز باشد بلکه تجزیه و تحلیل و نحوه کاربرد این اطلاعات حائز اهمیت است. تفکر انتقادی بر پایه اطلاعات به تقسیم بندی، تجزیه و تحلیل و کاربرد اطلاعات می‌پردازد و بر همین اساس با کشف قوانین علمی و ارائه نظریه‌های جدید به روند تولید علم شدت می‌بخشد (کومبز^۱، ۱۳۷۱: ۲۱).

امروزه کارشناسان تعلیم و تربیت اتفاق نظر دارند که تفکر انتقادی نه تنها باید یکی از اهداف تعلیم و تربیت باشد بلکه باید بخش لاینفک آموزش در هر مقطعی باشد. زیرا تفکر انتقادی تفکری است که به تحلیل، ارزشیابی و گزینش و کاربرد بهترین راه حل را در انسان به وجود می‌آورد، همان چیزی که نیاز دنیای امروز است (فورست^۲، ۱۹۹۷: ۵۸).

در مورد عوامل موثر و مرتبط با تفکر انتقادی پژوهش‌های زیادی انجام شده است و از جمله عواملی که به نظر می‌رسد با مهارت‌های تفکر انتقادی مرتبط باشد، دو زبانگی است. دوزبانگی حالتی است که فرد به زبان دیگری غیر از زبان مادری خود آموزش می‌بیند. زبان مادری اولین زبان آموخته شده توسط فرد است، زبانی که فرد بدان تکلم می‌کند، با آن رشد می‌یابد و عناصر فرهنگی و اجتماعی محیط خود را توسط آن دریافته، لمس کرده و با آن هویت می‌یابد. اما در بسیاری از کشورها و از جمله کشور ما، زمانی که کودک به سنی می‌رسد که باید تحت آموزش رسمی قرار گیرد، با زبانی که در سراسر کشور به عنوان زبان رسمی شناخته شده و از لحاظ نظام آوایی - واژگانی و دستوری با زبان مادری بخشی از افراد جامعه متفاوت است، آموزش می‌بیند و از این مرحله است که پدیده دو زبانگی مطرح می‌شود. بنابراین، فرد دو زبانه (کرد زبان) به فردی اطلاق می‌شود که از زمان آغاز آموزش رسمی، با زبان دیگری که در کشور عمومیت یافته و در حکم زبان دوم می‌باشد، آشنا شده و آموزش می‌بیند.

در مورد محاسن و معایب آموزش دو زبانگی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی و یادگیری مباحث مختلفی در پژوهش‌ها مورد بحث قرار گرفته است اما کمتر پژوهشی ارتباط بین تفکر انتقادی و دو زبانه و یک زبانه بودن را تاکنون در داخل کشور مورد مطالعه قرار داده است. در این پژوهش ارتباط

۱. Comberz

۲. Forest

بین مهارت‌های تفکر انتقادی و دو زبانه بودن (زبان کردی) دانش آموزان دوره راهنمایی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲- بیان مساله

در کشور ایران اقوام و مذاهب متعددی وجود دارد و به تبع آن زبانهای مختلفی نیز از قبیل: فارسی، ترکی، کردی، لری و... مورد تکلم قرار می‌گیرد، اما طبق اصل پانزدهم قانون اساسی کشور «زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است و اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان صورت گیرد، ولی استفاده از زبانهای محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است. (احمدی رنایی، ۱۳۸۰).

دانش‌آموزانی که زبان مادری‌شان زبانی غیر از زبان فارسی است، به دلیل ضرورت یادگیری زبان فارسی (زبان دوم) در جریان تحصیل، دو زبانه تلقی می‌شوند.

لو ویگوتسکی^۱ روانشناس روسی نقش فرهنگ و ارتباطهای میان فردی را در رشد فرد مورد تاکید قرار داده است و بیان داشته است که کارکردهای سطح بالای ذهنی در ارتباطهای فردی و تعامل اجتماعی با افراد کلیدی محیط فرد شکل می‌گیرد. از این طریق است که عادات ذهنی موجود در فرهنگ معین از جمله الگوهای زبانی، زبان نوشتاری و دیگر دانشهای نمادی به کودک منتقل می‌شود و او مفاهیم و دانش شخصی خاص خود را می‌سازد. ویگوتسکی معتقد است که بین رشد زبان (اعم از زبان خاموش درونی و زبان آشکار گفتاری) با تفکر رابطه درونی وجود دارد. به باور او زبان درونی اگر چه بتدریج از زبان آشکار گفتاری و در جریان درونی شدن، شکل می‌گیرد، اما کیفیتی متفاوت با آن دارد و تفکری است که در تعامل اجتماعی پدید می‌آید. سخن گفتن کودک با خود و زبان درونی او بتدریج از گفتار اجتماعی او متمایز می‌شود و به وسیله ای برای جهت دادن به خود و نظم بخشیدن به خود تبدیل می‌شود (لطف آبادی، ۱۳۸۷، به نقل از دانیلز).

زبان وسیله اساسی تبادل اندیشه‌هاست و علاوه بر آن وسیله بی است همگانی و جهانی. تمامی جامعه‌های بشری برای خود زبانی دارند و هر کس از سطح هوش عادی و بهنجار برخوردار باشد زبان مادری خود را فرا می‌گیرد و بدون تلاش آن را بکار می‌گیرد (اتکینسون^۱ و دیگران، ۱۳۸۳: ۳۲۱).

۱. Lev vygotsky

۱. Atkinson

کمتر کسی این ادعا را که بین زبان و تفکر، تعاملهای پراهمیت فراوان صورت می‌گیرد، رد می‌کند. اما بر سر اینکه هر زبانی بر تفکر و اعمال فقط گویشوران همان زبان تاثیراتی دارد، اختلاف نظر هست. از سویی کسانی که بیش از یک زبان می‌آموزند از تفاوت‌های زبانها شگفت زده هستند و از سوی دیگر انتظار می‌رود ابناء بشر فارغ از محل زندگی، دنیا را به طرز مشابهی دریابند و تجربه کنند (اسلویین، ۱۹۹۶، به نقل از اتکینسون، ۱۳۸۳: ۳۵۲).

تفکر به شکل‌های گوناگون دسته‌بندی شده است از جمله تفکر واگرا و همگرا و تفکر لفظی و حسی و یا تفکر منطقی و غیر منطقی و یکی از انواع تفکر که مورد توجه قرار گرفته است تفکر انتقادی است.

تفکر انتقادی به عنوان تفکری که به تحلیل، ارزشیابی و گزینش و کاربرد بهترین راه حل‌ها در انسان منجر می‌گردد، توانایی است که مورد نیاز دنیای امروز است. (فورست، ۱۹۹۷) ریشه‌های خردمندان تفکر انتقادی قدمتی دیرینه دارد، روش سقراطی و دیدگاه سقراط در ۲۵۰۰ سال قبل مویده این مطلب است. فلاسفه و صاحب‌نظران علوم انسانی از دوران سقراط تا به امروز ضرورت و چگونگی تفکر انتقادی مورد توجه قرار داده‌اند (مایرز، ۱۳۸۶).

از جمله جان دیویی فیلسوف و صاحب‌نظر تربیتی قرن بیستم، در کتاب چگونه فکر می‌کنیم، ماهیت تفکر انتقادی را مورد بررسی قرار داده است و دو مرحله، یکی حالت شک، تردید، پیچیدگی و مشکل‌دفاعی و دیگری، عمل کنجکاوی، تحقیق و پیدا کردن مطالب برای برون رفت از حالت شک و تردید را، برای تفکر انتقادی قائل شده است. (همان: ۵۸)

در دسته‌بندی مهارت‌های تفکر انتقادی ۵ مهارت به شرح ذیل مطرح شده است: ۱- تحلیل انتقادی ۲- استنباط انتقادی ۳- استدلال قیاسی ۴- استدلال استقرایی ۵- ارزشیابی (فاشیون، ۱۹۹۴) هر یک از این مهارتها اینگونه تعریف شده‌اند:

۱- تحلیل انتقادی:

به گفته روت ووداک، تحلیل انتقادی یعنی هیچ چیز را بدیهی فرض نکردن، پیچیدگی‌ها را باز کردن، با تقلیل‌گرایی و تعصب و دو قطبی‌نگری مبارزه کردن، درباره خود فکر کردن، آشکار کردن ساختارهای محو مناسبات قدرت و ایدئولوژی‌ها در انواع متن، آشکار کردن موضع‌گیری‌های ایدئولوژیک در متن و چاره‌جویی. (فرحزاد، ۱۳۸۸)

۲- استنباط انتقادی

وقتی فردی عقایدی را که تاکنون پذیرفته بررسی می کند، کشف خواهد کرد که این عقاید، عقاید دیگری را توجیه می کند. این حرکت فکری از عقیده ای به عقیده دیگر را استنباط می خوانند. معمولاً استنباط را به سه نوع کلی تقسیم می کنند: استنباط قیاسی، استقرایی، فرضیه ای - قیاسی (اسمیت و هولفیش، ۱۳۷۱: ۱۱۴). استنباط با رویکرد انتقادی، استنباط انتقادی گفته می شود.

۳- استدلال قیاسی: آن دسته از استدلال هائی که از یک مفهوم کلی بعنوان پایه مباحث استفاده می کنند و بخشی از آن مفهوم کلی را به بخش دیگری از همان مفهوم کلی ارتباط می دهند به اصطلاح از یک کل به جزئی از همان کل می رسند؛ روش استدلال قیاسی خوانده می شود (بهشتی پور ، ۱۳۸۵: ۴).

۴- استدلال استقرایی: درمنطق به استدلالی که در آن حکم به دست آمده از بررسی چندین مورد از یک مجموعه ، به همه افراد آن مجموعه تعمیم داده می شود، استدلال استقرایی گفته می شود. (بهشتی پور ، ۱۳۸۵: ۵)

۵- ارزشیابی:

ارزشیابی فرآیند جمع آوری و تفسیر نظامدار شواهدی است که در نهایت به قضاوت ارزشی با چشم داشت به اقدام معین بیانجامد (بیبای، ۱۹۷۸، به نقل از ولف).

با توجه به ضرورت فراگیری و کاربرد تفکر انتقادی در زندگی ، یکی از رسالتهای مهم آموزش و پرورش، آموزش و رشد و پرورش مهارتهای فکری به ویژه تفکر انتقادی در دانش آموزان است. نظام آموزشی کشور ما دارای ساختار متمرکز است و کتابهای درسی بطور یکسان در کل کشور به زبان فارسی تدوین می گردد زبان رسمی کشور نیز طبق قانون اساسی زبان فارسی است، پس معلمان و دانش آموزان موظف هستند به زبان فارسی صحبت کنند. مساله اصلی پژوهش این است که آیا بین مهارتهای تفکر انتقادی و دو زبانه بودن تفاوت وجود دارد؟ و در صورت وجود تفاوت کدام یک از دانش آموزان یک زبانه و دو زبانه (کرد زبان) از مهارتهای تفکر انتقادی بیشتری برخوردارند؟

۱-۳- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

با توجه به اینکه هر فرد برای شناسایی مسیر صحیح زندگی و حرکت به سوی رشد و کمال نیازمند دست یابی به اطلاعات دقیق و درست است، می بایست دارای قدرت تعقل و تفکر و استدلال منطقی باشد تا از میان انبوه اطلاعات ، درست ترین و دقیق ترین آنها را مورد استفاده قرار دهد. از این رو

آموزش شیوه های درست اندیشیدن، بویژه تفکر منطقی از اهمیت خاصی برخوردار است. تحقیقات نشان می دهد آموزش مهارت های تفکر بعنوان اولویت اصلی در برنامه ریزی های آموزشی مراکز تعلیم و تربیت در نظر گرفته شده است (شعبانی، ۱۳۷۸). آموزش تفکر انتقادی منجر به انگیزه جهت یادگیری، کسب مهارت های حل مسأله، تصمیم گیری و خلاقیت می گردد (استونر^۱، ۱۹۹۹). بررسی میزان فراگیری مهارت های تفکر انتقادی دانش آموزان یک زبانه و دو زبانه از این رو اهمیت می یابد که عوامل موثر بر تقویت مهارت های انتقادی به خوبی شناسایی می گردد و می توان زمینه رشد و گسترش آنها را فراهم نمود و همچنین نقاط ضعف و کاستی های احتمالی در آموزش این مهارت شناسایی می گردد و در صورت وجود تفاوت ها در بین دانش آموزان یک و دو زبانه با برنامه ریزی صحیح از تضييع حقوق بخشی از دانش آموزان جلوگیری گردد و نگرانی های صاحب نظران و متولیان امر برطرف می گردد. بنابراین اهمیت این تحقیق به اهمیت مهارت های تفکر انتقادی در تعلیم و تربیت باز می گردد. از سوی دیگر با بررسی های بعمل آمده تا کنون پژوهشی که عیناً مانند این پژوهش باشد صورت نگرفته است و انجام چنین پژوهش های ضرورتی خاص دارد. نتایج این تحقیق می تواند در برنامه ریزی های آموزشی و تصویب قوانین لازم در شورای عالی آموزش و پرورش، بعنوان نمونه مجاز دانستن مدارس مناطق دو زبانه در تدریس برخی از دروس به زبان مادری و اصلاح در کتب درسی و برنامه ریزی مدیران آموزشی و دبیران مدارس دوزبانه و انجام پژوهش های پژوهشگران مورد استفاده قرار گیرد.

۱-۴- اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق عبارتند از:

هدف اصلی: مقایسه تفاوت مهارت های تفکر انتقادی در دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه دوره راهنمایی.

اهداف فرعی:

- ۱- مقایسه تفاوت بین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت تحلیل انتقادی
- ۲- مقایسه تفاوت بین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت استنباط انتقادی
- ۳- مقایسه تفاوت بین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت استدلال قیاسی
- ۴- مقایسه تفاوت بین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت استدلال استقرایی
- ۵- مقایسه تفاوت بین دانش آموزان تک زبانه و دو زبانه در مهارت ارزشیابی

۱. Stoner

۱-۵- فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی: بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی در مهارتهای تفکر انتقادی تفاوت وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

- ۱- بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی در مهارت تحلیل انتقادی تفاوت وجود دارد.
- ۲- بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی در مهارت استنباط انتقادی تفاوت وجود دارد.
- ۳- بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی در استدلال قیاسی تفاوت وجود دارد.
- ۴- بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی مهارت استدلال استقرایی تفاوت وجود دارد.
- ۵- بین دانش آموزان تک زبانه و دوزبانه دوره راهنمایی در مهارت ارزشیابی تفاوت وجود دارد.

۱-۶- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق

تفکر انتقادی

الف - تعریف مفهومی:

تفکر انتقادی به عنوان تفکری که به تحلیل، ارزشیابی و گزینش و کاربرد بهترین راه حلها در انسان منجر می گردد تعریف شده است (فورست، ۱۹۹۷). واتسون و گلنیزر تفکر انتقادی را این گونه تعریف می کنند: «تفکر انتقادی آمیزه ای از دانش، نگرش و عملکرد در هر فرد می باشد.» برای توانایی تفکر انتقادی ۵ مهارت ذیل را مطرح می کنند: ۱- تحلیل انتقادی ۲- استنباط انتقادی ۳- استدلال قیاسی ۴- استدلال استقرایی ۵- ارزشیابی (هاون اشتاین و همکاران، ۱۹۹۶ : ۱۰۰ و ۱۰۱).

ب- تعریف عملیاتی:

در این پژوهش تفکر انتقادی با استفاده از پرسشنامه فرم ب کالیفرنیا مورد سنجش قرار گرفته است که طی ۳۴ سوال ۵ مهارت تفکر انتقادی مورد اندازه گیری قرار می گیرد.

تک زبانه

الف - تعریف مفهومی:

فردی که زبان مادری مورد تکلمش با زبان رسمی مورد آموزش در کشور یکی است یک زبانه تلقی می گردد (بهراملو، ۱۳۸۶ : ۹).